

Évzáró vizsga az I. osztályban

Közeledik a tanév vége. Mint távoli délibábot, látom már a virágok ezreitől, az ünneplőbe öltözött, rózsás-arcu, komolykodó, apró emberkéktől, az érdeklődők tarka sokaságától, a mesék világába illő, illatos mezővé változott, máskor egyszerű, szürke tantermeket.

Három évtizede már, hogy az álmokép évenként megjelenik lelki szemeim előtt így tavasz ébredésén s válik valósággá júniusban.

A vizsga. Hiven, következetesen, minden esztendőben eljön ez az örömnünp s elhozza a maga ajándékait, azt a derűt, azt a megelégedett, azt a tiszta, eszményi boldogságot, amelynek élvezete csak a tanítónak adatott meg, ami pótol minden munkáért, sokszor talán hiábavaló fáradságért, gondért, küzködésért; amit irigyelnek tőlünk a sárkunyhótól a palotáig a tiszta lelkek.

A dus adjon a szűkölködőnek.

Igyekezzünk vizsgáinkat úgy irányítani, hogy azokban az érdeklődők is igazi élvezetet találjanak. Legyen a vizsga mindenre lélekemelő ünnepély.

De főleg ne feledkezzünk meg a vizsga alanyáról, magáról a *gyermekről*. Itt követjük el legtöbbször a hibát. Gyakran elfelejtjük, hogy akkor, amikor mindenki csak ünnepel, a gyermek a legnagyobb munkát végzi. Különösen áll ez az I—II. osztály növendékeire. A 7—8 éves gyermek rettenetes munkát végez, midőn csapongó gondolatait hosszú időn át egyetlen tárgy köré kényszerítjük. A kisgyermekeknek a vizsga úgy, ahogy általánosan tartani szokták, erősen fárasztó, száraz és unalmas. Az az élénkség, amit a tanító kedélyessége, a szokatlan környezet, az ünnepi hangulat belevisz, csak az elején van meg. Később gondolatainak a hosszabb ideig tartó, egy tárgyra való összpontosítása teljesen kifárasztja, minek folytán közömbössé lesz előtte minden. Igen gyakori az I. osztály vizsgáján az alvó gyermek. Mert óriási különbség van a rendes tanítás és a vizsga között. A rendes tanítási órán a tanító élénksége, ügyessége mellett főként az anyag újtonsága és ismeretlensége, továbbá a tudásvágy tartja fenn a lelki éberséget. A vizsgán azonban már mindez nincs meg, a gyermek nem új anyagot kap, hanem a régen megszerzettekről kell számot adnia. Jobban mondva csak azt kérdezzük tőlük, amit már tanultak.

Hogyan végezzük tehát a vizsgálatot?

Eddigi szokás szerint elővettük az olvasást, azután a számolást, majd a beszéd- és értelemgyakorlatot. Közbe fűszerezésül, élénkítésül énekeltettünk, vagy verset mon-

dattunk. Az eredmény mégis csak az volt, hogy a vizsga vége felé valamennyi apróság nyújtózkodik, izeg-mozog, alig várja, már a boldog fölszabadulást, mikor ismét viszszeresheti szabadságát és visszatérhet önmagához.

Ezen a lehangoló jelenségen próbáltam én segíteni, mégpedig elég jó eredménnyel. Az I. és II. osztályban — amennyire lehet a felsőbbekben is — nem vettem külön-külön a tantárgyakat, hanem valamennyit összekeverve együtt. Természetesen, az összekeverés tervszerű, előre átgondolt terv szerint készült, úgy, hogy azért mégis megvolt benne az egész anyag, de világosan kitűnt belőle a fokozatos tanmenet is.

Bővebb magyarázat helyett eljárásom egy I. osztályu vizsgálat rövid, összevont szemelvényével próbálom ismertetni a következőkben.

* * *

Kedves Gyermekeim! Miért jöttünk ma iskolába? Miért hívtuk meg erre az alkalomra kedves szüleiteket, ismerőseiteket is? Igen, azért, hogy beszámoljatok egész évi munkánkról. Most tehát, mint máskor, ezen a beszámoló napon is legelőször kérjük munkánkhoz a jó Isten áldását. Imádkozzunk!

Üljetek le! Vegyék elő az olvasókönyvet és keressék meg a »Három gyermek mulatsága« című olvasmányt!

Mit olvastál? Mire való a cím? Kik játszanak? Hogy hívják a gyermekeket? Hány neve van mindegyiknek? Mi a te neved? Hogy nevezzük az első nevet? És a másodikat? Miért nevezzük az első vezetéknévnek? És miért családnévnek? Hát Sándor miért keresztnév? És miért utónév? Mi a te vezetéknéved és keresztnéved? Hány gyermek játszott? Hát ha az egyik szomszéd öt gyermeke, meg a másik szomszéd négy gyermeke is hozzájuk megy, hány gyermek lesz együtt? Most elmegy közülök négy, hányan maradnak ott? Ti hányan vagytok testvérek? Hány pár cipő kell nektek? Ha egy párnak 6 pengő az ára, hány pengőbe kerül kettőtök cipője? Hát a Kaszás gyermekeknek hány pengő kellett cipőre? Meséltem én nektek egyszer a rongyos cipőről valamit. Ki tudná elmondani, mit? Mondd el azt a mesét, Jóska! Jól van! Te pedig menj ki oda a padok elé, és mondd el szépen a Juliskáról tanult költeményt. (Elmondja.)

Olvassunk tovább!

Mit csinált az édesapjuk? Hány kis kocsit csinált? Egy kocsinak hány kereke van? Hát öt kocsinak mennyi? Ha az udvarban 16 kerék van, hány kocsira elég ez? Mi huzza a kocsit? Milyen állat a ló? Milyen háziállatot is-

mertek még? Miért nevezzük ezeket háziállatoknak? Miért tartjuk a tehenet? Mi az ára egy liter tejnek? Hát egy fél liternek? Menj a táblához és írd fel, hogy: »A tehén háziállat«. (Amig ír, tovább kérdezünk.) Hol tartjuk a háziállatokat? Hol vannak ezek az épületek? Hogyan nevezzük ezeket az épületeket együtt? Mit eszik a tehén? Hogy csináljuk a szénát? Hol terem a fű? Tudtok ti egy kis dalt a zöld mezőről, állatok föl, énekeljük el! (Ének.)

Kálmán elvégezte az írást. Miért kezdte nagybetűvel? Mit tett az írás végére?

Olvassunk tovább.

Ime a változatosság! Olvasás, beszéd- és értelemgyakorlat, számtan, szavalás és ének, szóval az I. osztály összes vizsgái tárgyai együtt, egyszerre kérdezve.

A vizsga menetének ez a változatossága, csapongása nagyon hasonlít a gyermeklélek mesterkéletlen, szabadjára engedett, eredeti természetének. Ha ehhez hozzájárul még a tanító alkalmas egyénisége is; ha tud bele minél több életet, szint, elevenséget önteni; ha derült, megnyugodott kedéllyel tudja végigvezetni az egész vizsgálatot, úgy a vizsgálat napját igazán ünneppé fogja tenni úgy a szülők, mint a gyermekek számára.

H. A.

A magyar paraszt

*Harcokat vezérlő véres, nagy vitézek,
Titeket csodállak, értetek nem érzek;
De az ekesvasnak verejtékes hőse
Szerető szívemnek kedves ismerőse.*

*Szeretem a népet, mely a földet turja
S rongy irigység nélkül néz a magyar urra,
De saját jussából nem ad egy arasztot.
Szeretem a bűszke, jó magyar parasztot.*

*Mások a családját csak hadd emlegessék,
A magyar parasztság — a magyar nemesség.
Diszre, méltóságra, becsülettudásra
Széles e világon nincsen neki mása.*

*Fürge, szép menyecskék szülik ezt a fajtát;
Nem ismer a gyermek anyján kívül dajkát.
S amiért hiába járnak iskolába,
Azt az anyatejjel szivja már magába.*